

Afvalscheiding bij scholen en maatschappelijke organisaties

Koninklijke NVRD

Manifest

Afvalscheiding op scholen en bij maatschappelijke organisaties is nog geen gemeengoed. Het belang van afvalscheiding op scholen en maatschappelijk organisaties wordt breed gedragen, maar huidige financiële en wettelijke barrières belemmeren dit. De NVRD is van mening dat scholen en maatschappelijke organisaties hiervan niet de dupe mogen worden en wenst geen 'nee' meer te verkopen als scholen en maatschappelijk organisaties willen starten met afvalscheiding. Met dit manifest geven wij niet alleen een handreiking aan scholen en maatschappelijke organisaties, maar geven we ook aan waar wij belemmeringen en obstakels ervaren en waar het Kabinet de helpende hand kan reiken. Hiermee bieden we gemeenten en publieke bedrijven een handelingsperspectief en pakken we afvalscheiding op scholen en bij maatschappelijke organisaties per direct aan.

Elke school de mogelijkheid afval te scheiden

De NVRD verenigt de Nederlandse gemeenten en hun publieke afval- en reinigingsbedrijven die verantwoordelijk zijn voor afvalbeheer en beheer openbare ruimte en wil werk maken van afvalscheiding bij scholen en maatschappelijke organisaties. Hiervoor bieden wij elke school en maatschappelijke organisatie in Nederland de mogelijkheid om tegen aanvaardbare kosten afval te scheiden. De afvalscheiding heeft in ieder geval betrekking op de stromen gft-afval, PMD en oud papier/karton, waarbij rekening wordt gehouden met het vigerende inzamelsysteem voor huishoudelijk afval in de betreffende gemeente. De inzameling van bedrijfsafval valt niet onder de gemeentelijke zorgplicht. De NVRD zal haar leden informeren over de afwegingen en de stappen die doorlopen moeten worden voor een zorgvuldige besluitvorming bij het aanbieden van afvalscheiding op scholen en maatschappelijke organisaties.

Rekening met bestaande belangen

De gemeenten en hun publieke inzamelbedrijven wensen de afvalscheiding bij scholen vorm te geven binnen

de vigerende wettelijke kaders met inachtneming van gevestigde belangen. Dit betekent dat in eerste instantie de huidige inzamelaar van de school of maatschappelijke organisatie de mogelijkheid wordt geboden de gescheiden afvalinzameling vorm te geven. Indien dit niet mogelijk blijkt te zijn wordt gezocht naar alternatieven, waarbij kan worden gedacht aan aansluiting bij de inzamelstructuur voor huishoudelijk afval of aan een combinatie van publieke- en private inzameling. Het manifest en de invulling van de gescheiden inzameling bij scholen en maatschappelijke organisaties wordt na drie jaar geëvalueerd.

Steun gevraagd

Wanneer een publieke partij bij scholen of maatschappelijke instellingen gaat inzamelen loopt men tegen problemen aan. Aangezien het volgens de Wet Milieubeheer niet om huishoudens gaat, maar om bedrijfsafval, krijgt een gemeente te maken met verschillende andere rechtsgebieden met alle gevolgen van dien. Met partijen proberen we dit zorgvuldig maar ook pragmatisch op te lossen en vorm te geven. Toch zullen we tegen risico's en grenzen aanlopen die belemmerend kunnen werken. Wij kiezen er met dit manifest voor niet af te wachten maar per direct aan de slag gaan met afvalscheiding. Van de verschillende ministeries verwachten en vragen wij de bereidheid om mee te denken en tot werkbare oplossingen te komen voor de knelpunten die zich gedurende de looptijd van drie jaar openbaren. Ook van de private afvalsector en andere marktpartijen vragen wij om begrip en een positieve en pragmatische opstelling ten aanzien van dit initiatief.

Overwegingen

In het Rijksbrede programma 'Nederland Circulair in 2050' schetst het kabinet hoe we onze economie kunnen ombuigen naar een duurzaam gedreven volledig circulaire economie. Om de kringlopen te sluiten moeten we op alle niveaus van onze samenleving actie ondernemen. In het programma Van Afval Naar Grondstoffen zijn hiervoor ambitieuze doelstellingen geformuleerd voor zowel huishoudelijk afval (100 kg én 75% scheiding in 2020) als voor hiermee vergelijkbaar bedrijfsafval (halvering hoeveelheid restafval in 2023).

Bij het realiseren van deze doelstellingen nemen scholen en maatschappelijke organisaties een speciale plek in.

Kinderen zijn de toekomst. Het is van belang dat de jeugd leert over duurzaamheid en circulariteit. Door in een vroeg stadium kennis en ervaring op te doen met afvalscheiding is de kans groot dat ze later blijven doen. Afval bij scholen en maatschappelijke organisaties wordt getypeerd als met huishoudelijk afval vergelijkbaar bedrijfsafval. Waar afvalscheiding bij huishoudens al gemeengoed is vindt dat bij scholen en maatschappelijke organisaties nog niet overal plaats. De NVRD is van mening dat gescheiden inzameling op scholen en bij maatschappelijke organisaties van cruciaal belang is voor het realiseren van een circulaire economie. De NVRD pakt die handschoen graag op door afvalscheiding ook hier mogelijk te maken.

Veel kansen

Een efficiënte en effectieve inzameling van afval op scholen en bij maatschappelijke organisaties biedt kansen op het gebied van afvalscheiding en circulariteit, biedt duidelijkheid en eenduidigheid voor de burger en draagt bij tot een betere leefomgeving.

Afvalscheiding

Het afval van scholen en maatschappelijke organisaties bestaat voor een groot deel uit verpakkingen, gft-afval en oud papier/karton. Waar het huishoudelijk afval in meerdere gescheiden stromen wordt ingezameld, zien we in de praktijk dat afval van scholen en maatschappelijke organisaties vaak in maar één of twee gescheiden stromen wordt ingezameld. Hier liggen kansen voor meer en betere scheiding. De aard, hoeveelheid en samenstelling van dit bedrijfsafval is vergelijkbaar met huishoudelijk afval en leent zich ervoor om in dezelfde gang ingezameld te worden.

Eenduidigheid voor de burger

Juist 'afdankegedrag' door ontdoeners van afval is cruciaal in de transitie naar een circulaire economie. Het is niet uit te leggen dat inwoners gevraagd wordt thuis hun afval te scheiden, maar exact hetzelfde afval bij het restafval te moeten doen wanneer men op school of in de sportkantine is. Dit leidt tot onduidelijkheid en is slecht voor het draagvlak om afval te scheiden. Juist op scholen en verenigingen, waar kinderen moeten leren hoe ze met het afval om moeten gaan, is dit evident. Vrijwel alle scholen bieden educatie over afvalscheiding aan.

De inzameling van afval op scholen en maatschappelijke organisaties zou in lijn moeten zijn met wat kinderen wordt geleerd over afval.

Minder vervoersbewegingen

Tenslotte kan door de gecombineerde inzameling van huishoudelijk afval met vergelijkbaar bedrijfsafval worden voorkomen dat in een gebied meerdere inzamelbedrijven actief zijn voor het inzamelen van soortgelijk afval. Gecombineerde inzameling, en dus het verminderen van het aantal vervoersbewegingen, bevordert de leefbaarheid door een verbetering van de luchtkwaliteit, tot minder risico op ongevallen en tot minder congestie.

Wensbeeld

De NVRD streeft naar een samenleving waarin de burger thuis, op school, in de buitenruimte en op zijn/haar werk bijdraagt aan de circulaire economie door het scheiden van zijn/haar afval. Het wensbeeld is een samenleving waarin overheden, bedrijfsleven en andere partijen samenwerken om afvalinzameling op een zo efficiënt en effectief mogelijk wijze vorm te geven, waarin er ook oog is voor de druk op de kwaliteit van de lokale leefomgeving en waarbij rekening wordt gehouden met elkaars belangen.

Barrières en drempels

Op dit moment worden barrières en drempels ervaren op verschillende gebieden.

Kosten

Bedrijven en dus ook scholen en maatschappelijke organisaties zijn zelf verantwoordelijk voor de inzameling van hun afval en sluiten daarvoor overeenkomsten met een geregistreerd inzamelbedrijf. Indien inzamelbedrijven de mogelijkheid bieden om bedrijfsafval gescheiden in te zamelen brengt het inzamelen van meer verschillende stromen, zeker als het wordt aangeboden in relatief geringe hoeveelheden, veelal extra kosten met zich mee. Dit geldt zeker in deze tijd waar de opbrengsten voor grondstoffen zoals oud papier en karton onder druk staan en daarmee ook de gescheiden inzameling van deze grondstoffen.

Wetgeving

Inzameling van huishoudelijk afval is een wettelijke plicht voor gemeenten. Hierdoor is een fijnmazige

inzamelstructuur opgezet. Gemeenten kunnen ervoor kiezen deze ook open te stellen voor de inzameling van vergelijkbaar bedrijfsafval, zoals bijvoorbeeld afval van scholen. Indien de gemeente aan de slag wil met gescheiden inzameling van bedrijfsafval krijgt ze echter te maken met verschillende rechtsgebieden (Wet Milieubeheer, Wet Markt & Overheid, Mededingingswet en Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen). Dit is complex, vergt een zorgvuldige besluitvorming van gemeenten en is voor gemeenten niet geheel zonder risico's.

Een positief signaal is de recente wijziging van de Wet milieubeheer. Met het aannemen van het amendement Schonis op 1 april 2020 wordt in de Wet milieubeheer de mogelijkheid gecreëerd van een grondslag voor gemeenten waarmee per algemene maatregel van bestuur aan gemeenten de mogelijkheid kan worden gegeven om afval in te zamelen dat naar aard en samenstelling vergelijkbaar is met huishoudelijk afval. De minister gaat onderzoek doen naar de gevolgen van een dergelijke mogelijkheid.

Vergoedingen

De inzameling en recycling van kunststofverpakkingen kent een ketendeficit. Gemeenten ontvangen een vergoeding van het Afvalfonds Verpakkingen voor de inzameling en desgewenst voor sortering en afzet van verpakkingsafval uit huishoudens. De inzameling van vergelijkbaar verpakkingsafval van KWD-bedrijven wordt echter nog niet vergoed door het verpakkende bedrijfsleven. Voor verpakkingsafval van scholen en maatschappelijke organisaties is een tijdelijke uitzondering gemaakt indien dit gebeurt in het kader van het project Schoon Belonen uit het Gemeenteprogramma zwerfafval. Deze barrière zal in de nabije toekomst verdwijnen. Met de inwerkingtreding van het Besluit regeling uitgebreide producentenverantwoordelijkheid wordt de producent verantwoordelijk voor een passend innamesysteem van verpakkingen waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen huishoudelijk- en bedrijfsafval.

Uitgangspunten

Een efficiënte en effectieve scheiding van afval bij scholen en maatschappelijke organisaties kan worden vormgegeven langs de volgende uitgangspunten:

- Kinderen ervaren geen onderscheid tussen afvalscheiding thuis én buitenshuis;
- Educatie over afvalscheiding gaat vergezeld van afvalscheiding (leren én ervaren);
- Afvalscheiding op scholen en maatschappelijke organisaties sluit aan bij het vigerend inzamelsysteem voor huishoudelijk afval en is niet alleen gericht op de 'economisch waardevolle' afvalstromen;
- Het onderscheid dat in Nederland wordt gemaakt tussen huishoudelijk afval en vergelijkbaar bedrijfsafval moet afvalscheiding op scholen en maatschappelijke organisaties niet belemmeren;
- De gescheiden inzameling van afval op scholen en maatschappelijke organisaties door publieke partijen leidt niet tot marktverstoring en niet tot hoge administratieve lasten;
- De inzameling van bedrijfsafval op scholen en maatschappelijke organisaties wordt vormgegeven met inachtneming van de belangen van de ontdoeners (bijv. keuzevrijheid en betaalbaarheid);
- Er wordt gestreefd naar gebiedsgerichte én doelgroepgerichte maatwerkoplossingen die ervoor zorgen dat de juiste inzamelaar op de juiste plek verzamelt en het aantal vervoersbewegingen wordt beperkt.

